

**PREZBITER** (28) *sb m*

**prezbiter** (28), [**prezwiter**].

pres- (27), prez- (1); -by- (16), -bi- (12).

*Teksty nie oznaczają é; pierwsze e prawdopodobnie jasne (tak w pre-).*

sg *N* prezbiter (3). ◇ *A* prezbitera (1). ◇ *I* prezbiter(e)m (1). ◇ *pl N* prezbiterzy (9) [*w tym zapis -ri* (3) *lat.*], prezbiterowie (2); -y : -owie *WujJud* (4:1), *WujJudConf* (1:1). ◇ *G* prezbiter(o)w (3). ◇ *A* prezbiterzy (6). ◇ *I* prezbiterami (3).

*Sł stp, Cn brak, Linde XVII – XVIII w.: prezbyter.*

1. Kierujący, zarządzający zespołem o charakterze religijnym [*presbyter – pleban albo fararz Murm 172; – starszy Mącz 321c, Calep; starszy laty – πρεσβύτερος Cn*] (27) :

a. *W rzymskich gminach pierwszych chrześcijan członek tzw. rady starszych* (27) : *Vrządzono po wżyftkim świećie/ áby ieden z Presbyterow wybrány/ nád drugim był przełożon WujJud 154v, 141v marg, 154, Nn2; WujJudConf 155; WujNT Zzzzz2; A iż mówią: czemu presbytery kápłany zowiefz/ bo nie mówi písmo nowego zakonu Sacerdotes. Ná to fię indźiey powiedźiało/ dla czego ná on czás Apoštołowie tego imieniá kápłan nie wżywáli. SkarKaz 608a, 608a marg; [Presbyteri dwojij czy godni są, a zwłaszcza którzy w słowie pracują. AktaSynod II 57; Kleryk ieft/ który iefzcze nie ieft presbyterem. RegułaKlon P2v marg].*

*W połączeniach szeregowych* (6): *Ná tym tám mieyfcu ś. Hieronym probuie tego/ że Biškup á Presbyter álbo Kápłan iedná rzecz przed tym była WujJud 154, 142v, 155; że y ná on czás była różność miedzy Biškupámi á miedzy kápłany: ácz w pierwżym kościele y tych y owych iednym imieniem Presbyterow/ to ieft kápłanow ábo ftárżych zwano. WujNT 456, 456, 482.*

*Szeregi: [»prezbiter i (to jest) biskup«: Abowiem Presbyter [...] y Biškup/ w písmie Apoštołkim/ iedno fą. HerbOdpow X8v, X8v.] [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]*

*»prezbiter abo dyjakon«* (1): *Kárdinali nie fąc inży/ iedno Presbiterzy ábo Diakonowie przednieyfy kościołá pirwżego/ ktorych też vrząd ieft/ rádámi fweimi w rządzeniu kościołá Powfzechnego Papieżá wfpomágác. WujJud 141v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

*»(co) kapłan, (a(l)bo, toż) prezbiter«* [szyk 3:2] (5): *WujJud 154 marg, 155v; Kápłani właśnie byli Presbyteri. WujNT 456 marg; A iż Apoštoł biškupámi kápłany ábo presbytery zowie/ nie miefza tym áni pfuie różności y rządu SkarKaz 607b, Oooov. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]*

*»prezbiterzy i księża«* (1): *Ktorzy fą presbiterzy ftárży/ y księża inni kościelni/ ktorzyby w wyftępku nietyftości leżeli/ zákázuiemy im [...] KrowObr 234v.*

*»prezbiter to jest (abo) starszy (kościelny)«* [szyk 4:2] (6): *WujJud 141v [2 r.], 154v; Presbiterzy byli ftárży miedzy bráćią ná to obieráni/ áby rádą dobrą młodżym flůżyli/ y obyczáiw á záchowánia ich dogłádáli. WujJudConf 141, 154v; Abowiem Piotr í. zwolennik Páná Kryftufow názywa fie sam Prezbiterem ábo Sthárżym. RejPosRozpr c3.*

b. [*Przełożony bractwa cerkiewnego:*

*W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miasta: [obrali] A drugiego Prezwiterá Oftrołskiego [...] áby był ftárżym w porządku Synodowych notáryow. Ekthesis 4; Bážyli Troiecki/ Bratfki Wileńki Prezbiter/ podpifałem Ekthesis 33.*

Wyrażenie: »prezwiter od bractwa«: Páweł Prezwiter od Bráctwá Brzełkiego/ podpifałem fię.  
*Ekthesis 33.*]

2. *Kapłan* [*kapłan, kapłun, ksiądz – presbyter Cn*] (1) : iákołz y [*Bóg*] zbáwił pierwfzy narod Noego w Korabiu [...] ták teź y ciebie [*Holhę*] wybáwi/ á to rzekłzy [*Patriarcha*] dał iey błogosłáwieńtvo y Presbitera *StryjKron* 125.

Synonimy: 1. *przełożony*; 2. *kapłan*.

JDok